

het zo druk had met de uiterst moeilijke directie en het in het spoor houden van de soliste (die overigens heel wat gewend was) is nooit helemaal duidelijk geworden. Maar de koe-klokken kwamen er verder niet meer aan te pas. 'Pli selon pli' werd door de zaal, voor de helft gevuld met klanknozems, uitbundig toegejuicht. Maar Dr. Strobel kwam ontsteld naar voren om te informeren waar die dure klokken nu eigenlijk voor dienden! Hij had ze niet gehoord.

Dat alles was in 1960 nog toekomstmuziek. Ik zat nog steeds bij Boulez op de hotelkamer. Het gesprek kwam op Franse orgels en organisten. De uitspraken van Boulez waren weer verpletterend.

'Ze kunnen in Parijs niet orgelspelen en ze hebben er ook geen goede orgels (sindsdien is er veel gerestaureerd). Allemaal oude 19de eeuwse rommel, die orgels, en daar durven ze nou waarachtig nog Bach op te spelen. Trouwens het orgel van de St. Clothilde (nu ook gerestaureerd) is ook niet meer dan oude rommel. En dan die beestachtige grote vijf-klaviers in de Notre Dame. Wat een gebrul, gesis en gezoem. Dat orgel blaft je gewoonweg aan. Nee, geef mij maar de Duitse organist Helmuth Walga op een barok-orgel.'

Toen het gesprek in de richting van de grammofoonplaat ging wilde Boulez wel toegeven dat de muziek van barok-orgels moeilijk was vast te leggen. De vulstemmen prikken te scherp uit het fluitenkorps en niet iedereen registreert even verstandig. Maar overigens was Boulez een overtuigd voorstander van helderheid en doorzichtigheid van de klank, juist ook bij orgels. Kwam daar in Parijs maar eens om, boeh . . .

Ik vertelde Boulez van het 31-toonsorgel in het Teylermuseum te Haarlem, dat Prof. Fokker bij de Alkmaarse orgelbouwer Pels heeft laten vervaardigen. Dit instrument bevat 31 tonen in het octaaf en steunt op de theorieën van Christiaan Huygens. Boulez stelde direct voor daar een bezoek te brengen en dan maar meteen de volgende morgen om 11 uur.

De componist verscheen punctueel op tijd. Hij had nog een Parijse dame meegebracht (Boulez is vrijgezel), die ook bijzonder in het instrument geïnteresseerd bleek. Bij de eerste kwint die ik in

drieën deelde (Balinese toonladder met 6/5 seconden) stond hij te springen van enthousiasme. Hij kon maar niet genoeg krijgen van alle fijne toonschakeringen, terwijl hij juichte bij de zuivere tertsen. Hij keek me de kunst af en raakte niet uitgevraagd over de technische mogelijkheden van het instrument. Tenslotte ging hij zelf achter het gecompliceerde klavier met zijn witte, zwarte en blauwe toetsen zitten en al spoedig strooide hij zijn reeksen in het rond. Op het hulpklavier speelde hij mijn variaties over 'Merk toch hoe sterk' voor de vuist weg van het blad, terwijl hij ondertussen hardop berekeningen maakte om de harmonieën te controleren. Daarna waren we werkelijk vrienden.

We brachten samen een bezoek aan het Frans Hals Museum en liepen daar afwisselend te genieten of kwajongensopmerkingen te maken. Boulez had mij een uitgebreid diner bij Brinkmann op de Grote Markt toegezegd en we waren wel aan een hapje toe. Het is verbazingwekkend hoe dikwijls men in het Frans Hals Museum de Grote Markt ziet afgebeeld. Boulez snelde van zaal naar zaal en wees met zijn vinger de plaats aan waar Brinkmann later zou komen te staan. 'Ici le restaurant,' lachte hij. Even later stond hij met een ernstig gezicht voor een schilderij waarop de vrouwelijke regenten van een oudemannenhuis te zien waren.

'Je zult als man op je oude dag door die lekkere diertjes geregeerd worden!'

Toen werd het tijd voor het diner waarbij ik hem de gekste vragen stelde. Maar zijn antwoorden waren altijd nog verbluffender.

'Zoudt u met geleide improvisatie een 'Wonderbaarlijke mandarijn' kunnen componeren?'

'Nou, en of. Bovendien een veel betere. Die goeie ouwe Bartok!' Boulez schatert het uit, bestelt een derde fles wijn en begint na de kip met compôte nog eens aan een uitgebreide Pêche Melba. Hij belooft mij een compositie voor het 31-toonsorgel te schrijven, die ik ten doop zou mogen houden. Dat stuk moet nog altijd komen. Wel heeft mijn dochttertje Francien een kleine compositie voor blokfluit van hem gekregen. Ondanks het feit dat een reeks hieraan ten grondslag ligt, staat het in C-dur. Boulez verklaarde lachend dat hij sinds zijn kinderjaren niets meer met deze toonsoort